

DEBATT: KOMMUNAL REVISION

ANDREAS BERGH, GISSUR Ó ERLINGSSON, MATS SJÖLIN OCH RICHARD ÖHRVALL:

Granskaren måste komma utifrån

Den kommunala revisionen i Sverige är ifrågasatt och kritiken bör tas på allvar. Det skriver ekonomerna Andreas Bergh, Gissur Ó Erlingsson, Mats Sjölin och Richard Öhrvall, som understryker vikten av oberoende granskning.

I Balans nr 10/2012 ger tidigare riksrevisionen Eva Lindström en rad kritiska synpunkter på den kommunala revisionen. Hon får svar i Balans nr 11/2012 av Karin Tengdelius och Lennart Hansson, båda representanter för Sveriges Kommuner och Landsting. Mot bakgrund av vår forskning om korruptionsproblem i svenska kommuner (nyligen redovisad i en rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, ESO 2013:2) konstaterar vi att det svar Lindström får i vissa avseenden är överslätande på ett sätt som väcker oro.

Lindströms huvudbudskap är, som vi tolkar hennes artikel, att den kommunala verksamheten ändrat karaktär kraftigt vilket gjort den kommunala revisionen otidsenlig. Antalet anställda i kommunerna har ökat markant sedan den senaste kommunallagen infördes, och verksamhetens komplexitet har ökat genom exempelvis privatiseringar, kommunala bolag, entreprenadupphandling, utförsäljning och olika typer av valfrihetssystem.

Vidare konstaterade Lindström att svenska kommuner och landsting saknar reell maktindelning. Det är en tuff formulering, men inte helt utan grund. Ledamöter i fullmäktige utser kommunstyrelse, befolkar de kommunala nämnderna,

och granskas av partipolitiskt utsedda lekmannarevisorer som i praktiken ofta är partikamrater. Lindströms slutsats är att de förtroendevalda revisorerna bör avskaffas och att oberoende revisorer rapporterar direkt till fullmäktige för debatt där.

Kritik mot den kommunala revisionen har kommit från många håll under lång tid. I en annan ESO-rapport (2010:6) konstaterades bland annat att revisionens grundkonstruktion med förtroendevalda revisorer är problematisk just på grund av att revisionen ofta innebär granskning av de egna partikamraterna. Den innevarande mandatperioden har närmare 50 kommuner utsett en revisionsordförande av samma partifärg som majoriteten, vilket väl illustrerar att frågan om oberoende inte tas på allvar. Till exempel har Stockholms revisorsgrupp, som ska granska kommunstyrelsen, en moderat ordförande.

Bland allt viktigt Lindström tar upp håller Tengdelius och Hansson med på en enda punkt; att den kommunala revisionen har för små resurser. De menar till och med att resursfrågan är mer angelägen "än en teoretisk diskussion om oberoende." Det är denna formulering vi finner oroande. Diskussionen om de kommunala revisorernas oberoende är nämligen allt annat än teoretisk. Det är i själva verket ett problem av högst praktisk natur att det är svårt att förhålla sig opartisk och kritiskt granskande till vänner, bekanta, före detta kollegor och partikamrater.

I vår rapport redovisar vi resultat från en anonym enkät ställd till de högst uppsatta

” Diskussionen om de kommunala revisorernas oberoende är allt annat än teoretisk.

svenska kommunala politiker och tjänstemän. Det visar sig att 2011 var det bara 43 procent som tycker att kommunrevisionen fungerar bra. Trenden tycks dessutom vara fallande över tid: 2008 var motsvarande siffra 56 procent.

Hur ska då den kommunala verksamheten granskas? I vår rapport föreslår vi att de kommunala revisorerna ersätts av en funktion på regionnivå. Andra konstruktioner bör självfallet också övervägas. Det centrala är att granskningen kommer utifrån, från någon som inte har några lojalitetsband som hindrar en effektiv revision. Vi pekar också på att en förenklad redovisning i kombination med modern informationsteknik skulle kunna göra det möjligt för medborgare, journalister och forskare att via nätet granska hur kommunerna använder sina resurser.

I sin replik hänvisar Tengdelius och Hansson till både demokratisk förankring och till den kommunala självstyrelsen. Det är svårt att se på vilket sätt dessa två står i motsättning till en reformerad och oberoende revision. I själva verket torde det kommunala självstyrets legitimitet hos väljarna främjas av en fungerande granskning och maktindelning på kommunal nivå.

Andreas Bergh, Gissur Ó Erlingsson, Mats Sjölin och Richard Öhrvall är forskare och författare till rapporten Allmännyttan eller egen vinning? En ESO-rapport om korruption på svenska (Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, 2013:2)

Rakel Lennartsson
debattredaktör

Håller du med?
Eller knyter du näven i fickan?

mejla dina åsikter till mig på balansdebatt@far.se
Balans förbehåller sig rätten att redigera inkomna bidrag.